

Nr 105.

Ankom till riksdagens kansli den 26 maj 1922 kl. 6 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
ändrad lydelse av 9 § 2 mom. i avlöningsreglementet
den 29 juni 1921 för fast anställt manskap vid armén
och marinen m. m.*

(1:a avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 10 februari 1922 dagtecknad proposition (nr 139), vilken för förberedande behandling hänvisats till statsutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att dels godkänna vid propositionen fogat förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 9 § 2 mom. i avlöningsreglementet den 29 juni 1921 för fast anställt manskap vid armén och marinen, dels ock medgiva, att kostnaderna för arbetspenningar till hantverksbeställningsmän vid artilleriet må bestridas av det under riksstatens fjärde huvudtitel upptagna ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Den strävan till förenkling och enhetlighet, som gjort sig gällande vid genomförandet av den nya löneregleringen för försvarsväsendets personal, har bland annat tagit sig uttryck däri, att ur lönesystemet uteslutits ett flertal speciella avlöningsformer, däribland även de till artilleriets hantverksbeställningsmän vid kommendering till arbete i artilleriets tygverkstäder utgående arbetspenningarna. Vad sistnämnda avlöningsförmån beträffar, har det dock icke varit utan tvekan man ansett sig kunna avskaffa densamma, enär en sådan åtgärd kunde tänkas komma

att menligt inverka på rekryteringen av ifrågavarande beställningsmän. I avlöningssakkunnigas betänkande av den 10 januari 1921 gavs uttryck åt denna tvekan, och dåvarande statsrådet och chefen för försvarsdepartementet antydde i sitt yttrande till statsrådsprotokollet den 8 april 1921, att särskilda åtgärder kunde framdeles komma att behöva vidtagas för säkerställandet av rekryteringen.

Erfarenheten har redan visat, att de vid beslutet om arbetspenningarnas borttagande uttalade farhågorna varit välgrundade. Det nya avlöningsreglementets tillämpning medförde en högst avsevärd inkomstminskning för här ifrågavarande befattningshavare, en inkomstminskning, som icke kunde kompenseras genom någon art av personliga lönetillägg. I denna situation föredrogo flertalet hantverksbeställningsmän vid artilleriet, för att icke bliva bragta i ett mycket försämrat ekonomiskt läge, att kvarstå på äldre stat med bibehållen möjlighet att under den återstående delen av kontraktstiden komma i åtnjutande av arbetspenningar vid kommendering till tygverkstäderna. Såsom redan nämnts, hava av artilleriets samtliga hantverksbeställningsmän allenast fem frivilligt underkastat sig det nya avlöningsreglementets bestämmelser.

Det är möjligt, att under rådande ekonomiska depression arbetspenningarnas borttagande icke skulle låtit de därigenom skapade svårigheterna för rekryteringen omedelbart göra sig mera kännbart gällande. Men med största sannolikhet komma dessa svårigheter att framträda i full utsträckning, så snart läget på arbetsmarknaden åter blir normalt, i synnerhet som de befattningshavare, varom här är fråga, äro utbildade yrkesmän med dessas större utsikter till väl avlönade anställningar.

Det synes vara välbetänkt att i god tid förekomma en utveckling, som minskar tillgången till fast anställda hantverksbeställningsmän vid artilleriet eller som skulle kunna tvinga till ett eftersättande av de krav på yrkesskicklighet, vilka hittills vid rekrytering av dessa beställningsmän kunnat upprätthållas. I förra som i senare fallet skulle följden av en sådan utveckling, om den finge fortgå, otvivelaktigt bliva den, att för det arbete vid artilleriets tygverkstäder, som nu utföres av beställningsmännen, i stället skulle få anställas civil arbetskraft. Sannolikt skulle detta snart visa sig ekonomiskt mindre fördelaktigt än ett rationellt utnyttjande av den yrkesskicklighet, som hantverksbeställningsmännen under nuvarande anställningsvillkor representera.

Starka billighetsskäl tala också för, att hanverksbeställningsmännen vid kommendering till arbete vid tygverkstäderna beredas ett tillskott, som i avlöningshänseende likställer dem med de civila arbetarna vid samma verkstäder. Att de för utförandet av samma slags arbete som de civila

arbetarna skulle åtnjuta en avsevärt mindre ersättning än de senare, kan icke vara ägnat att uppmuntra dem till intresse, omtanke och flit i arbetet. Ett ytterligare skäl för bibehållandet av arbetspenningarna, som jag anser mig böra understryka, är den omständigheten, att ifrågasvarande beställningsmän icke hava samma befordringsmöjligheter som underbefälet i övrigt och alltså icke kunna på det sättet hållas skadeslösa för en jämförelsevis mindre ersättning för ett kvalificerat arbete.

På grund av vad jag sålunda anfört finner jag mig böra förorda vidtagandet av sådan ändring av vederbörande avlöningsreglemente, att till omförmälda beställningsmän må kunna utgå arbetspenningar, varigenom de under tjänstgöring vid artilleriets verkstäder framdeles liksom hittills tillerkännas avlöningsförmåner likvärdiga dem, som tillkomma deras civila arbetskamrater. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa grunderna härför. Någon rubbning av principerna för det nya avlöningsreglementet kan detta mitt förslag icke anses innebära, då det här allenast gäller en under viss kommendering utgående extra ersättning, närmast jämförlig med de i 9 § 2 mom. avlöningsreglementet omförmälda särskilda förmåner.

Liksom tidigare varit fallet, torde kostnaderna för arbetspenningar böra gäldas av ordinarie vapenanslaget.»

Utskottet har funnit att vid avlöningsförmånernas beräkning för den militära personalen naturaförmånerna uppskattats till allt för lågt belopp. Därest, såsom utskottet anser böra ske, dessa förmåner beräknas till sitt verkliga värde och jämförelse göres med arbetares i enskild tjänst avlöning, synes något behov för närvarande ej föreligga att utbetala arbetspenningar. Därest framdeles förhållandena härutinnan skulle undergå ändring, torde Kungl. Maj:t till riksdagen inkomma med den förnyade framställning, som kan anses påkallad. Utskottet hemställer alltså,

Utskottets
yttrande.

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition ej må
av riksdagen bifallas.

Stockholm den 26 maj 1922.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *N. A. Nilsson*, *J. Nilsson* i Skottlandshus, *C. P. V. Nilsson*, *O. U. B. Olsson*, *J. L. Widell*, *J. Nilsson* i Malmö, *O. Bergqvist*, *E. A. Hallin*, *I. Bergman* och *F. O. Strutz* samt

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén*, *J. Jönsson* i Revinge, *P. Nilsson* i Bonarp, *O. H:son Walldén*, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *S. Bengtsson* i Norup, *P. B. Nilsson* i Landeryd, *C. R. Jansson* i Falun, *E. Andersson* i Prästbol, *J. D. Norman* och *A. E. Ljungberg*.

Reservation:

av herrar *O. U. B. Olsson*, *J. Nilsson* i Malmö, *A. Anderson* i Råstock, *O. H:son Waldén*, *C. R. Jansson* i Falun, *E. Andersson* i Prästbol och *O. E. Ljungberg*, vilka ansett att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»På grund av vad departementschefen anfört, anser sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) godkänna det vid statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 10 februari 1922 fogade förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 9 § 2 mom. i avlöningsreglementet den 29 juni 1921 för fast anställt manskap vid armén och marinen;

b) medgiva, att kostnaderna för arbetspenningar till hantverksbeställningsmän vid artilleriet må bestridas av det under riksstatens fjärde huvudtitel upptagna ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m.